

УДК 332.05

Бакушевич І.В., Берестецька О.М., Січкун О.О.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЦИФРОВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Bakushevych I., Berestetska O., Sichkun O.

DIGITALIZATION OF UKRAINIAN BUSINESS DURING THE WAR

Війна принесла багато втрат для українського бізнесу, адже регіони, які залишаються під загрозою вторгнення та, в яких ведуться бойові дії, забезпечували значну частину ВВП України. Чималий відсоток підприємств перебувають під загрозою зникнення: майже 45 % для первинного сектору, який представляє агропромисловий комплекс та сільське господарство зокрема; 35% - для вторинного - це промислове виробництво; 37 % - для третинного сектору - всі види послуг. Тому, актуальним сьогодні став поділ регіонів України за чотирма категоріями, наведеними в таблиці 1.

За 2022 р. в Україні за урядовою програмою релокації підприємств у більш безпечні регіони було переміщено 800 підприємств, з яких 623 вже відновили роботу на новому місці [1]. Найбільшу кількість підприємств (понад 70%) було переміщено у західні області. Уряд продовжує надавати підтримку підприємствам у перевезенні їх в безпечніші регіони – це збереже робочі місця, забезпечить зростання податкових надходжень, підвищить активність малого і середнього бізнесу, який є драйвером відбудови й сильним гравцем на економічному фронті.

Надзвичайно постраждав з початком війни малий та середній бізнес сфери послуг. Оскільки попит на дані послуги різко скоротився, підприємства миттєво переорієнтували свою діяльність на потреби військовим та ВПО [2].

Таблиця 1

Типи регіонів України в умовах війни станом на 2022 рік

Типи регіонів	Область	Ознака регіонів	Підприємницька активність у регіонах
частково окуповані	Донецька	зона ведення бойових дій	дуже обмежена
	Запорізька		
	АР Крим		
	Луганська		
	Харківська		
	Херсонська		
прифронтові	Київська	під загрозою вторгнення	обмежена
	Миколаївська		
	Одеська		
	Сумська		
	Чернігівська		
опорні	Вінницька	забезпечують логістику оборонних та гуманітарних вантажів	об'єднання для пошуку спільних рішень (галузеві, або спілки підприємців з різних індустрій)
	Дніпропетровська		
	Житомирська		
	Кіровоградська		
	Полтавська		
	Черкаська		

Продовження таблиці 1

безпечні	Волинська	з мінімальним ризиком вторгнення	велика
	Закарпатська		
	Івано-Франківська		
	Львівська		
	Рівненська		
	Тернопільська		
	Хмельницька		
Чернівецька			

Важливою рисою для бізнесу з початком війни є географічна приналежність до безпечних зон з можливістю безперерійного використання інтернету та цифрових технологій для швидких контактах зі споживачами. Так, в перші два тижні війни спостерігався найбільший відсоток підприємств, які зупинили свою роботу, а зростання обсягів продукції чи надаваних послуг взагалі не відмічалось. З середини квітня 2022р. спостерігається дещо позитивна динаміка діяльності бізнесу (табл. 2).

Таблиця 2

Стан бізнесу порівняно з довоєнним (до 24.02.2022 року)

Обсяги роботи	Частка підприємств у періоді 2022 року, %						
	02.03 - 03.03	11.03 - 13.03	11.04 - 13.04	25.05 - 10.06	20.07 - 31.07	09.09 - 19.09	09.11 - 17.11
Зросли на 140% і більше			3,8	1,4	1,4	2,4	3,8
Зросли 110%-130%			4,7	3,1	3,9	5,6	5,6
Без змін 100%	1,9	1,6	5,9	8,0	6,2	7,6	7,7
Зменшилися 70%-90%	5,9	5,3	10,6	16,2	19,1	21,3	23,0
Часткова робота 40%-60%	6,0	14,3	19,1	24,6	29,4	29,2	28,2
Майже зупинена 10%-30%	10,8	24,9	34,3	28,1	22,7	22,7	21,8
Повністю зупинено 0%	75,3	53,9	21,6	18,7	11,1	11,1	9,9

Примітка: таблицю складено на основі даних [3].

Отже, частка успішно відновлених підприємств поступово зростає, і уже в листопаді 2022р. у 9,4% підприємств спостерігається перевищення обсягів робіт проти довоєнного періоду. Зрозуміло, що підготований до використання цифрових технологій в умовах пандемії український бізнес активніше їх використовує для ведення справ в умовах війни. Підтвердженням цього стало те, що 70% підприємців користуються цифровими каналами продажу, і саме вони, приносять більше половини замовлень; 87% підприємців приймають оплату в безготівковій формі, і, зокрема, 8% їхньої загальної кількості почали її приймати після 24 лютого 2022 року; 10% українських підприємств активно використовують криптовалюту для оплати товарів і послуг. Саме такі зрушення у сфері цифровізації бізнесу відбувалися з квітня 2022 року, що для багатьох підприємств стало нововведенням, яке сприяло тому, щоб вистояти в умовах війни.

Список використаних джерел:

- Програма релокації підприємств. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення 04.05.2023).
- Нове обличчя українського підприємництва. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/29/690937/> (дата звернення 05.05.2023).
- Стан ділового середовища в Україні. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/stan-ukrayinskogo-biznesu-v-umovah-vijni> (дата звернення 04.05.2023).